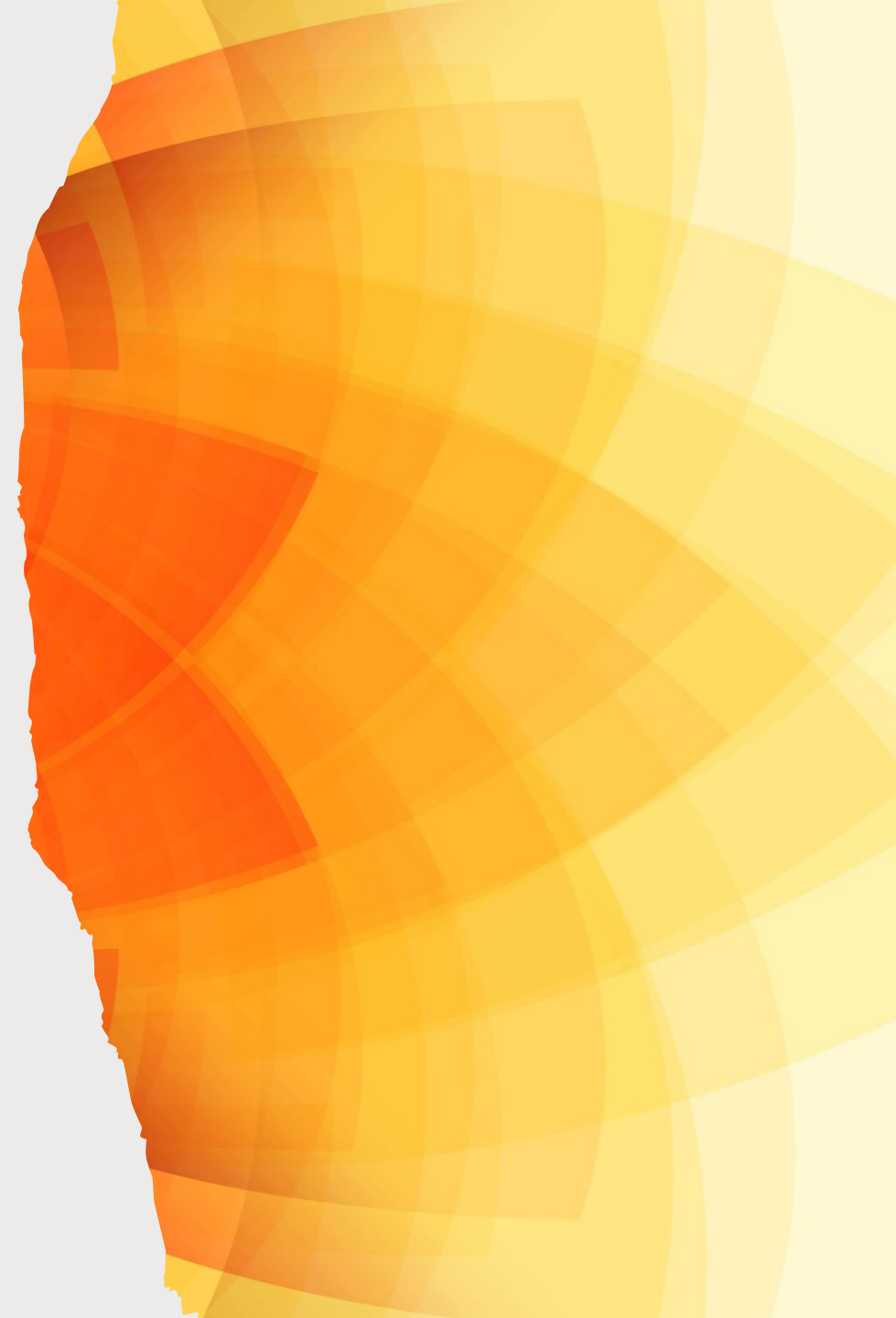

LAPSEN KOULUNKÄYNNIN HAASTEET JA OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN VELVOITTEET

Webinaari: Koulua käymättömät
lapset ja nuoret

19.1.2024

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN,
LAPSEN JA HUOLTAJAN
ROOLIT ESI- JA
PERUSOPETUKSESSA

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ ON PÄÄTÖKSENTEKIJÄ

- Esi- ja perusopetuksen järjestämisessä on toimijasta (julkinen / yksityinen) riippumatta kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta
- Julkisen hallintotehtävän hoitamisen perustana on PL 2.3 §:ssä ilmaistu oikeusvaltioperiaate

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

- Julkisen vallan käytöllä tarkoitetaan julkista hallintotehtävää hoitavalle viranomaiselle tai yksityiselle toimijalle annettua toimivaltaa määrätä henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista
 - Toteutetaan kahdessa muodossa: hallintopäätöksenteko ja tosiasiallinen hallintotoiminta
- Oikeusvaltioperiaate tarkoittaa, että
 1. toimivalta henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista määrittämiselle asetetaan laissa, jonka rajoissa on toimittava
 2. toiminnassa on noudatettava sitä koskevaa lainsäädäntöä eli lakeja ja sitä alemman asteisia säädöksiä ja määräyksiä

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ ON PÄÄTÖKSENTEKIJÄ

- Julkisen hallintotehtävän hoitaminen perustuu sille lähtökohdalle, että siitä vastuussa oleva viranomainen tai yksityinen toimija tekee sekä toiminnan yleistä järjestämistä että yksittäistä henkilöä koskevat päätökset
- Esi- ja perusopetusta sääntelevä perusopetuslaki perustuu myös tälle lähtökohdalle: oppilaalle ja huoltajalle on annettu vain poikkeuksellisesti päätösvalta oppilaan opetusratkaisuista
- Opetuksen järjestäjä ei tarvitse huoltajalta (tai muulta lailliselta edustajalta) suostumusta lapsen opetusratkaisuihin eikä opetuksen järjestäjän tule noudattaa huoltajan vaatimuksia lapsensa opetuksen järjestämisestä
 - Oikeusvaltioperiaate menee LHL 4 §:ssä säädetyn huoltajan päätösvallan (mm. lapsen koulutuksesta päättäminen) edelle
- Oikeusvaltioperiaate tarkoittaa myös, että opetuksen järjestäjä ei voi sopia huoltajan kanssa lainsäädännöstä poikkeavasta opetusratkaisusta
- Lainsäädäntö voi jättää paljon harkintavaltaa (sääntely yleisellä tasolla tai ei sääntelyä ollenkaan), jolloin opetuksen järjestäjän on rohkeasti itse päätettävä, miten toimii

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ ON LAPSEN OIKEUKSIEN TOTEUTTAJA

- Opetuksen järjestämiseen kuuluu perusopetuslaissa säädettyjen ja muualla lainsäädännössä, ml. perus- ja ihmisoikeussäätelyssä, vahvistettujen, hallintotoiminnassa yleisesti huomioitavien lapsen oikeuksien toteuttaminen
- Tärkeimmät opetukseen liittyvät lapsen oikeudet ovat
 1. Oikeus opetukseen POL 30.1 §
 2. Oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen POL 30.1 §
 3. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön POL 29.1 §
- Oikeuksien toteuttaminen ja ylipäänsä lainsäädännön soveltaminen on sidottu siihen, että lapsi osallistuu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen
- Jos huoltaja ottaa vastattavakseen lapsensa opetuksen järjestämisen eli ottaa lapsensa kotiopetukseen, sovelletaan vain POL 26.3 §:ää, jossa asetetaan kunnalle velvollisuus valvoa oppivelvollisuuden edistymistä
 - Oppivelvollisuuden suorittaminen tarkoittaa perusopetuksen oppimäärän suorittamista, josta voidaan poiketa vain, kun lapsi osallistuu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ ON HYVÄN HALLINNON TOTEUTTAJA

- Opetuksen järjestämistä ohjaavat hallintolaissa asetetut hyvän hallinnon vaatimukset, jotka koskevat joko kaikkea toimintaa tai vain hallintopäätöksentekoa (menettelysäännökset)
- Yleisiä vaatimuksia ovat
 1. Asiakaslähtöisyys (palveluperiaate) HL 7 §
 2. Tasapuolinen ja puolueeton kohtelu sekä tarkoitussidonnaisuuden, suhteellisuuden ja oikeutettujen odotusten mukainen toiminta (hallinnon oikeusperiaatteet) HL 6 §
 3. Neuvonta (hallintopäätökseen johtavan) hallintoasian hoitamisessa sekä toimintaan liittyviin kysymyksiin vastaaminen HL 8 §
 4. Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kielenkäyttö HL 9 §
- Hallintopäätöksentekoon liittyviä erityisiä vaatimuksia ovat
 1. Asian viivytyksetön käsittely HL 23 §
 2. Asian riittävä selvittäminen HL 31 §
 3. Asianosaisen ja tämän laillisen edustajan kuuleminen HL 34 § (33.2 §, 36 §)
 4. Yksilöidyn ja perustellun kirjallisen päätöksen tekeminen ja muutoksenhakuohjeiden liittäminen päätökseen HL 43–47 §

LAPSI ON OIKEUKSIEN HALTIJA JA OPPIVELVOLLINEN

- Esi- ja perusopetuksessa toiminnan keskiössä on lapsi, jonka oikeuksia opetusta järjestettäessä toteutetaan
- Lapsella on oikeus odottaa, että opetuksen järjestäjä toteuttaa hänen opetukseen liittyvät oikeutensa
- Lapsella on samalla oppivelvollisuus, mikä tarkoittaa (perusopetuksen osalta) perusopetuksen oppimäärän suorittamista POL 26.1 §
- Kun lapsi suorittaa perusopetuksen oppimäärää perusopetuslain mukaisesti järjestetyssä opetuksessa, hänen velvollisuuksinaan on osallistua opetukseen koulupäivinä lukujärjestyksen mukaisesti, ellei hänelle ole myönnetty tilapäistä vapautusta, sekä tehdä koulutehtävät tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti POL 35 §
- Näiden velvollisuuksien laiminlyönnin tilanteissa opetuksen järjestäjällä on kolme rinnakkaista väylää: 1) kurinpito (harkintavalta), 2) tuen järjestäminen (ei harkintavaltaa), 3) koulun ulkopuolisiin palveluihin (yksilökohtainen opiskeluhoito, muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut) ohjaaminen (ei harkintavaltaa)

LAPSI ON AKTIIVINEN TOIMIJA KOULUASIOISSAAN

- Lapsella on oikeus osallistua itseään koskevan asian käsittelyyn ja ilmaista siitä näkemyksensä eli oikeus olla aktiivinen toimija omassa asiassaan LOS 12 art., PL 6.3 §
 - Oikeuden kaksi ulottuvuutta: 1) yksittäisen lapsen ja 2) lapsiryhmän oikeus tulla kuulluksi
- YK:n lapsen oikeuksien komitea on tulkintakannanotoissaan (mm. 12. yleiskommentissa) painottanut seuraavia seikkoja:
 - Lapsen on katsottava lähtökohtaisesti olevan kykenevä ilmaisemaan näkemyksensä ja häntä on tarvittaessa autettava siinä, muutkin kuin kielelliset ilmaisutavat on hyväksyttävä
 - Lasta on kuultava lähtökohtaisesti itse, ei edustajan kautta, ja mahdollisen edustajan on välitettävä lapsen näkemykset tai vähintäänkin ilmaistava, mikä on lapsen edun mukainen ratkaisu
 - Lasta ei saa painostaa, ohjailla eikä häneen saa muutoinkaan vaikuttaa, jotta hän voi vapaasti kertoa oman näkemyksensä, ja hänen on annettava päättää, haluaako hän käyttää oikeuttaan tulla kuulluksi
 - Lapselle on annettava riittävästi tietoa hänelle ymmärrettävällä tavalla, jotta hänen on mahdollista muodostaa mielipide itseään koskevasta asiasta
 - Lasta on kohdeltava kunnioittavasti ja kuuleminen on toteutettava ympäristössä, jossa lapsi voi kokea turvalliseksi ilmasta vapaasti näkemyksiään
- Osallistumisoikeuden (aito) toteuttaminen johtaa aikuisia tarkastelemaan asioita lapsen ja hänen oikeuksiensa näkökulmasta, ohjaa vastavuoroiseen keskusteluun lasten ja aikuisten välillä sekä antaa lapselle tunteen kohdatuksi tulemisesta, mikä voi herättää lapsen sisäistä motivaatiota ja vastuunottoa

HUOLTAJA VASTAA LAPSESTA ENSISIJAISESTI JA HUOLEHTII TÄMÄN OPPIVELVOLLISUUDEN ETENEMISESTÄ

- Huoltajalla on ensisijainen huolenpito- ja kasvatusvastuu lapsesta LHL 1 §, 4 §
 - Vastuuseen kuuluu päätöksenteko lapsen asioista, mitä ennen huoltajan on selvitettävä lähtökohtaisesti lapsen näkemys
 - Kouluasioissa päätöksentekovalta rajoittuu asioihin, joista opetuksen järjestäjä ei julkisen hallintotehtävän hoitajana päätä
- Huoltajalla on myös valvontavastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta: huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi suorittaa oppivelvollisuuden OVL 9 §
 - Valvontavastuu kohdistuu ensisijaisesti opetukseen osallistumiseen mutta myös koulutehtävien tekemiseen sekä asialliseen käytökseen
 - Huoltaja voidaan tuomita vastuun laiminlyönnistä sakkorangaistukseen, kun hänen katsotaan toimineen tahallisesti tai törkeän huolimattomasti OVL 22 §
- Näiden vastuiden voidaan katsoa edellyttävän huoltajaa keskustelemaan lapsensa kanssa sekä ohjaavan ja tukevan tätä, kun oppivelvollisuuden suorittamisessa ilmenee haasteita
 - Huoltaja on haettava lapselleen ja itselleen apua tarvittaessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä

HUOLTAJA ON LAPSENSA LAILLINEN EDUSTAJA JA PUOLUSTAA TÄMÄN OIKEUKSIA

- Huoltaja toimii kouluasioissa lapsensa "asianajajana" LHL 4.4 §, HL 14 §
 - Lapsella on joka tapauksessa oikeus ilmaista näkemyksensä itseään koskevasta kouluasiasta
- Huoltaja edustaa lasta hallintomenettelyssä, jossa lapsen kouluasia ratkaistaan hallintopäätöksellä
- Huoltaja osallistuu tapaamisiin, joissa lapsen kouluasiaa käsitellään
- Huoltajalla on oikeus käyttää asiamiestä ja avustajaa HL 12 §
- Lapsen edustaminen ei tarkoita sitä, että opetuksen järjestäjän on käytävä kaikki lasta koskevat keskustelut huoltajan kanssa, vaan koulussa voidaan keskustella lapsen kanssa ilman huoltajaa ja lapselle vahvistettu osallistumisoikeus velvoittaa ylipäänsä ottamaan lapsen aktiiviseksi toimijaksi prosesseihin, joissa hänen asiaansa käsitellään

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN VELVOITTEET

YHDENVERTAINEN OIKEUS PERUSKOULUTUKSEEN

- Lapsille vahvistetaan perus- ja ihmisoikeussäätelyssä yhdenvertainen oikeus peruskoulutukseen PL 6 §, 16 §, LOS 2 art., 28 art., VHOS 24 art.
- Ihmisoikeussäätelyn mukaan yhdenvertainen oikeus peruskoulutukseen tarkoittaa sitä, että lapsilla on peruskoulutuksessa oikeus kehitykseen ja oikeus osallisuuteen yhdenvertaisesti: lapsilla on opetuksessa yhdenvertaiset edellytykset parhaaseen mahdolliseen yksilölliseen kehitykseen ja yhdenvertaiset mahdollisuudet osallisuuteen kouluyhteisössä
- Tällöin peruskoulutus toteutetaan inklusiivisesti eli koulutusjärjestelmä on inklusiivinen
 - Oikeuksien yhdenvertainen toteuttaminen ei tarkoita sitä, että lasten koulunkäynti järjestettäisiin kaikilta osin samalla tavalla
- Yhdenvertainen oikeus peruskoulutukseen toteutetaan niin yksilö-, kuin ryhmä- ja järjestelmätason toimenpiteillä
 - Inklusion perusajatuksena on, että järjestelmää on muutettava, jotta se sopeutuu erilaisiin oppijoihin, eikä toisin päin, että lapsen on sopeuduttava järjestelmään voidakseen osallistua opetukseen

OIKEUS OPETUKSEEN

- Lapsella on oikeus saada koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista opetusta POL 30.1 §
- Lainsäädännössä hahmotetaan opetuksen järjestämisen perusratkaisut, joista oikeuden sisältö muotoutuu
 1. Opetuspaikka: koulu, opetusryhmä POL 6 §, POL 30.2 §, POA 2.1 §
 2. Opetuksen antaja: opettaja POA 1 §
 3. Opetuksen sisältö ja tavoitteet (perusopetuksen oppimäärä) POL 11 §, POL 14–15 §, OPS:n perusteet
 4. Opetuksen laajuus: kesto ja määrä POL 9 §, POA 3 §, TTA 6 §
 5. Opetuskieli POL 10 §
- Yleensä oikeus opetukseen toteutetaan perusratkaisujen mukaisesti, mutta lainsäädännössä annetaan toimivalta poiketa niistä osana lapsen tuen järjestämistä, jolloin oikeuden sisältö määritellään yksilöllisesti
 - Erityinen tuki POL 17 §, TTA 9 §, erityiset opetusjärjestelyt 18 §, vuosiluokkiin sitomaton opiskelu POA 11.3 §, joustava perusopetus POA 9 a–9 b §

OIKEUS TUKEEN

- Oikeus tukeen vahvistetaan POL 30.1 §:ssä: lapsella on oikeus saada koulussa riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä
- Lapsella on oikeus saada tukea sekä oppimiseen että koulunkäyntiin
 1. oppiaineiden tietojen ja taitojen oppimisen tukeminen opetuksessa
 2. koulussa olemisen ja kouluyhteisön jäsenenä toimimisen tukeminen
- Koska lasta on tuettava sekä oppimisessa että koulunkäynnissä, hänellä on oikeus saada tukea koko koulupäivän ajan, ei vain oppitunneilla
- Oikeus tukeen sisältää myös oikeuden yksilökohtaisen opiskeluhuollon tukeen: lapsella on oikeus saada sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää OHL 9.4 §
 - Yksilökohtainen opiskeluhuolto muodostuu opiskeluhuollon työntekijöiden (koulukuraattori, -psykologi, -terveydenhoitaja ja -lääkäri) palveluista
- Lapsella on oikeus lainsäädännössä säädettyyn, yksilölliseen, tarpeita vastaavaan tukeen

OIKEUS TUKEEN

- Esi- ja perusopetuksen tukijärjestelmän ytimessä on kolmiportainen tuki, ja oikeus tukeen tarkoittaa ennen kaikkea oikeutta saada näille tuen portaille kuuluvaa pedagogista tukea
 - Kolmiportainen tuki muodostuu yleisen, tehostetun ja erityisen tuen portaista
 - Yleinen tuki on yksittäisiä tukitoimia, tehostettu ja erityinen tuki säännöllistä ja usein pitkäaikaista tukea POL 16–17 §
- Lapselle ei ole merkitystä, millä tuen portaalla hän on, vaan oikeus toteutuu, kun lapsen tuen tarpeisiin vastataan yksilöllisin toimin ja järjestelyin
- Lapsen oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan tosiasiasa monilla muillakin toimilla
- Lisäksi opetuksen järjestäjää velvoitetaan tukemaan vähäisesti myös yleisesti lasten oppimista ja koulunkäyntiä eli luomaan ryhmän tai järjestelmän tasolla kaikille lapsille hyvät oppimisen ja koulunkäynnin edellytykset
 - Opetuksen järjestämisen perusteet POL 3.2 §, opetusryhmien muodostaminen POL 30.2 §
 - Kolmiportaisen tuen yleinen tuki voi olla myös opetusryhmän yleistä tukemista (OPS:n perusteet)
 - Esiopetus POL 2.1 §
 - Yhteisöllinen opiskeluhuolto OHL 3.2 §, 4 §

Lasten oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen yleisesti:

Järjestelmä- ja ryhmätason toimenpiteet opetuksessa

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimenpiteet

Esiopetus

Lapsen oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen yksilöllisesti:

Oppimisen ja koulunkäynnin
valmiuksien tukeminen:

Pidennetty oppivelvollisuus (ts.
varhennettu esiopetus)

Perusopetuksen aloittamisen
siirtäminen vuodella

Luokalle jättäminen

Perusopetukseen valmistava
opetus

Oppimisen onnistumisen
tukeminen:

Kolmiportaiseen tukeen kuuluvat
tukitoimet: erityisopetus,
tukiopetus, tulkitsemis- ja
avustajapalvelut, erityiset
apuvälineet, erityiskoulujen
tukipalvelut, pedagogiset
järjestelyt, erityisluokka ja -koulu
(vain erityinen tuki)

Koulunkäynnin sujumisen
tukeminen:

Kolmiportaiseen tukeen kuuluvat
tukitoimet

Erytyiset opetusjärjestelyt

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Joustava perusopetus

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Sairaalakoulun tukijakso

YKSILÖLLISEN SÄÄNNÖLLISEN TUEN JÄRJESTÄMINEN

- Opetuksen järjestäjän on annettava lapselle tehostettua tai erityistä tukea, jos hän tarvitsee tukea säännöllisesti POL 16–17 §, 31 §, 39 §
- Lasta opettavien opettajien on arvioitava lapsen tuen tarve yksilöllisesti opiskeluhuollon työntekijöiden kanssa (pedagoginen arvio / selvitys) POL 16 a.2 §, 17.3 §
 - Arvioidaan vain lapsen koulussa tarvitsemaan tukea, ei opiskeluhuollon tukea
- Erityisen tuen järjestäminen ratkaista hallintopäätöksellä, jossa yksilöidään pääsääntöinen opetusryhmä, tukipalvelut POL 31 § ja perusratkaisuista poikkeava opetuksen järjestäminen POL 17.2 §
- Lapselle järjestettävä, hänen tarvettaan vastaava tuki kirjataan suunnitelmaan (oppimissuunnitelma / HOJKS), jonka perusteella tuki pannaan täytäntöön
 - Suunnitelmasta on ilmevä kokonaisuutena, miten lapsen tuki järjestetään
 - Suunnitelmassa on yksilöitävä, mihin tarpeeseen milläkin toimella tai järjestelyllä vastataan

OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN PERUSRATKAISUISTA POIKETEN

- Turvataksien oikeuden peruskoulutukseen (yhdenvertaisesti) opetuksen järjestäjä voi olla velvollinen järjestämään lapsen opetuksen perusratkaisuista osittain poiketen joko väliaikaisesti tai pysyvästi
 - Opetusta järjestettäessä on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen PL 22 §
- Samalla kun poikkeava järjestely voi olla lapselle välttämätön, sillä rajoitetaan lapsen oikeutta opetuksen, jolloin on arvioitava tarkasti, miltä osin ja kuinka kauan on tarve poiketa opetuksen perusratkaisuista
 - Suhteellisuusperiaate HL 6 §: poikkeavan järjestelyn on oltava oikeassa suhteessa tavoitteeseen -> miten tavoite saavutetaan lievimmällä tavalla
 - Inklusion näkökulma: luoko koulun toiminnan järjestäminen joillekin lapsille esteitä osallistua opetukseen
- Erityiseen tukeen liitetään opetuksen sisällön ja tavoitteiden yksilöllistäminen: erityisen tuen päätöksessä voidaan määrätä, että OPS:n mukaisesta opetuksen sisällöstä ja tavoitteista poiketaan, jolloin oppilaan opiskelun sisältö ja oppimistavoitteet määritellään yksilöllisesti HOJKS:ssa
- Perusratkaisusta (opetuspaikka) poiketaan myös, jos erityinen tuki järjestetään erityisluokalla

OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN PERUSRATKAISUISTA POIKETEN

- Erityisenä opetusjärjestelynä perusratkaisuihin voidaan poiketa vielä laajemmin, kun siihen on lapsen terveydentilaan liittyvä syy POL 18.1 §:n 3 kohta
 - POL 18.1 §:n 1 ja 2 kohdissa säädetään rajatuista poikkeuksista, jotka eivät välttämättä liity lapsen tukemiseen
- Poikkeava järjestely voidaan tehdä vain lapsen (psykkisen tai fyysisen) terveydentilan perusteella
 - Lapsella saattaa olla haastavaa käytöstä, mutta jos lapsen oikeutta opetukseen on tarve rajoittaa työrauhan tai muiden oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden turvaamiseksi, on arvioitava, täyttyvätkö määräaikaisen erottamisen edellytykset POL 36.1 §
 - Lapselle on järjestettävä opetusta erottamisenkin aikana POL 36 a.2 §
- Poikkeavan järjestelyn edellytykset on arvioitava terveydenhuollon ammattihenkilön selvityksen perusteella
 - Terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävänä on antaa ajantasainen tieto lapsen terveydentilasta (toimintakyvystä) ja arvioida, mitä vaikutuksia sillä on lapsen koulunkäyntiin

OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN PERUSRATKAISUISTA POIKETEN

- Lapsen koulunkäynnin haasteita voidaan yrittää ratkaista yksilöllisesti myös vuosiluokkiin sitomattomalla opetuksella (VSOP) ja yläkoulussa joustavalla perusopetuksella
- VSOP on erityinen opetusjärjestely, jolla poiketaan opetuksen kestosta
 - Vaihtoehto luokalle jättämiselle POA 11.2 §
- Koska siitä säädetään erikseen POA 11.3 §:ssä, jossa ei aseteta erityisiä oppilaaseen liittyviä edellytyksiä, opetuksen järjestäjällä on laaja harkintavalta päättää järjestelystä
- Järjestelyn on oltava joka tapauksessa välttämätön lapsen oikeuden peruskoulutukseen turvaamiseksi PL 22 §, HL 6 §
- Joustava perusopetus järjestetään pienryhmässä, ja opetusta toteutetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, muuallakin kuin koulussa POA 9 a–9 b §
- Joustava perusopetukseen on haettava, joten tukimuoto on lapselle vapaaehtoinen POA 9 b.2 §
- Opetuksen järjestäjä määrittää joustavan perusopetuksen oppilasvalinnan perusteet, joiden on vastattava toiminnan tavoitteita (perusopetuksen keskeyttämisen vähentäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen) POA 9 a.1 §

TUKIJAKSO SAIRAALAKOULUSSA

- Lapsen koulunkäyntiä voidaan tukea myös tukijaksolla sairaalakoulussa POL 4 a §
- Lapsen on oltava potilaana erikoissairaanhoidossa
- Tarkoitettu tilanteeseen, jossa opetuksen järjestäminen omassa koulussa ei ole tuesta huolimatta lapsen edun kannalta riittävää ja lapsella on tarve saada opetusta, jossa on kokonaisvaltainen kuntoutuksellinen ote
 - Tarkoitettu erityisesti psykososiaalisesti oireileville lapsille, joilla on hoitokontakti lasten- tai nuorisopsykiatriaan
- Sairaalan sijaintikunnalla on velvollisuus järjestää tukijakso, kun edellytykset täyttyvät: perusteltua lapsen terveys, pedagogiset erityistarpeet ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen eikä opetuksen järjestäminen muutoin ole lapsen edun mukaista
- Tarkoitettu väliaikaiseksi ratkaisuksi

OPISKELUHUOLTOON JA LASTENSUOJELUUN OHJAAMINEN

- Koulun työntekijän on ohjattava lapsi viipymättä opiskeluhuollon työntekijälle (koulukuraattori, -psykologi, -terveydenhoitaja, -lääkäri) arvioidessaan lapsen tarvitsevan opiskeluhuollon palveluja OHL 16 §
 - Yhteydenotto tehtävä lähtökohtaisesti yhdessä lapsen kanssa
 - Lapsi on ohjattava sille työntekijälle, joka pystyy parhaiten vastaamaan lapsen tilanteeseen
- Koulun työntekijän on otettava yhteyttä lastensuojeluun, jos lapsen tilanteesta herää huoli LSL 25 §
 - Ilmoitusvelvollisuudella turvataan lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun LSL 1 §
- Opiskeluhuollon palvelut ovat lapselle vapaaehtoisia
- Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää lasta käyttämästä opiskeluhuollon palveluja, jolloin huoltaja ei voi myöskään määritellä, miten lapsi niitä käyttää OHL 18.3 §
- Opiskeluhuollon ja lastensuojelun palveluihin ohjaaminen ei vaikuta opetuksen järjestäjän velvoitteisiin, vaan lapsen oikeudet opetukseen sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeen on edelleen toteutettava

KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

- Opetuksen järjestäjällä on yleinen velvollisuus tehdä yhteistyötä huoltajan kanssa POL 3.3 §
 - Ei tarkoita sitä, että huoltajalta tarvittaisiin suostumus tai huoltaja päättäisi lapsensa opetuksen järjestämisestä, vaan opetuksen järjestäjä päättää julkisen vallan käyttäjänä lapsen opetuksen järjestämisestä (rajattuja poikkeuksia lukuun ottamatta)
- Yhteistyövelvoitteen voidaan katsoa korostavan sitä, että koulusta ollaan matalalla kynnyksellä yhteydessä kotiin, kun lapsen tilanteesta herää huoli
- Matalan kynnyksen yhteydenottoa perustelevat myös huoltajan ensisijainen huolenpito- ja kasvatusvastuu ja oppivelvollisuuden valvontavastuu
- Opetuksen järjestäjän velvollisuutena on lisäksi ilmoittaa huoltajalle luvattomista poissaoloista sekä puuttua lapsen poissaoloihin, mikä edellyttää yhteistyötä huoltajan kanssa POL 26.2 §
- Yhteistyön toteuttamistavoista ei säädetä tehostettua ja erityistä tukea lukuun ottamatta
 - Voitaneen katsoa, että yhteistyötä toteutetaan myös, kun lapsen kouluasia ratkaistaan hallintopäätöksellä, jolloin on noudatettava hallintolain mukaista menettelyä

MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

- Pedagogisen tuen suunnittelevat lasta opettavat opettajat ja mahdolliset muut häntä koulussa ohjaavat työntekijät, ja säännöllisen (tehostettu / erityinen) tuen tarpeen arviointiin osallistuvat myös opiskeluhuollon työntekijät
 - Moniammatillinen yhteistyö ei edellytä huoltajan suostumusta
- Opiskeluhuollollinen tuen tarve arvioidaan ja tuki suunnitellaan tarvittaessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä, jossa voi olla jäseniä sekä opetus- että opiskeluhuollon henkilökunnasta OHL 14.4 §, 19 §
 - Moniammatillinen yhteistyö edellyttää lapsen tai huoltajan suostumuksen
 - Vaikka ryhmän toiminta on rajattu opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen, voitaneen katsoa, että ryhmässä voidaan käsitellä rajapintoja muihin palveluihin (koulussa annettava tuki, muu sosiaali- ja terveydenhuollon tuki)
- Lapsen kouluasioita voidaan käsitellä muutoinkin moniammatillisesti, kun siihen on huoltajan suostumus
 - Sijaishuollossa olevan lapsen ensisijaisena laillisena edustajana toimii hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka tulee huoltajan tilalle
 - Tosin silloinkin vanhempi pysyy huoltajana, jolloin hänellä on oikeus saada lapsensa koulunkäyntiä koskevat tiedot ja hänet on otettava mukaan prosessiin, kun lapsen kouluasia ratkaistaan hallintopäätöksellä

SALASSA PIDETTÄVIEN TIETOJEN VAIHTO

- Lapsen salassa pidettäviä tietoja saavat käsitellä kaikki koulun työntekijät, jotka tarvitsevat niitä työtehtäviensä hoitamiseksi
 - Huoltaja ei voi määrätä, ketkä tietoja käsittelevät
- Opetus ja (yksilökohtainen) opiskeluhoito ovat eri laeissa säädettyjä, eri toimialojen tehtäviä, jolloin niitä hoitavat työntekijät ovat sivullisia suhteessa toisiinsa
- Salassa pidettävää tietoa voidaan luovuttaa heidän välillään puolin ja toisin, kun 1) huoltaja (tai lapsi) antaa suostumuksen tai 2) laissa annetaan toimivalta luovuttaa tietoa JulkL 26.1 §
 - Suostumusta ei tule pyytää, jos laissa annetaan toimivalta tiedon luovuttamiseen
- Opetuksen järjestäjällä on oikeus saada opiskeluhoollosta ja muualta sosiaali- ja terveydenhuollosta lapsen opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot POL 40.2 §, 41.4 §
- Lapsen opiskeluhoollon järjestämiseen osallistuvilla työntekijöillä on oikeus vaihtaa keskenään lapsen opetuksen ja opiskeluhoollon järjestämiseksi välttämättömät tiedot POL 40.2 §, OHL 23.2 §
- Koulun työntekijä saa antaa opiskeluhoollon ja lastensuojelun työntekijöille tarpeelliset tiedot ohjatessaan lapsen näihin palveluihin OHL 16 §, LSL 25 §
- Sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden tiedonsaantioikeudesta säädetään vielä kyseisten toimialojen lainsäädännössä erikseen

POISSAOLOJEN ENNALTAEHKÄISY JA NIIHIN PUUTTUMINEN SEKÄ YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

- Opetuksen järjestäjän velvollisuutena on ennaltaehkäistä poissaoloja sekä yleisesti että yksittäisen oppilaan osalta POL 26.2 §
 - HE 162/2022 (s. 9): "Poissaolojen ennaltaehkäisyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi kouluun kiinnittymistä lisäävän **toimintakulttuurin** luomista, **tunne- ja vuorovaikutustaitojen** vahvistamista, jatkuvan **ryhmäytymisen** tukemista, poissaolojen systemaattista seurantaa ja varhaista reagoimista sekä **yhteistyötä huoltajien kanssa.**"
- Opetuksen järjestäjän velvollisuutena on myös seurata poissaoloja ja puuttua niihin suunnitelmallisesti POL 26.2 §
 - Määriteltävä selkeästi, milloin toimitaan, miten toimitaan ja kuka toimii
- Poissaolojen yleinen ennaltaehkäisy tapahtuu käytännössä pitkälti yhteisöllisellä opiskeluhuollolla, joka asetetaan opiskeluhuoltolaissa yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon nähden ensisijaiseksi toimintamuodoksi OHL 3.2 §
- Yhteisöllinen opiskeluhuolto on toimintaa, jolla edistetään yleisesti lasten toimimista kouluyhteisön jäsenenä ja koko kouluyhteisön hyvinvointia OHL 4 §
 - Voi kohdistua koulun kaikkiin lapsiin (ja kouluyhteisön muihin jäseniin) tai osaan heistä, esimerkiksi yksittäisen opetusryhmän lapsiin
- Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat koulun ja opiskeluhuollon työntekijät

KOULUNKÄYNNIN HAASTEITA SELITTÄVÄT TEKIJÄT JA HAASTEIDEN RATKAISEMINEN

1. Lapsen ja muiden oppilaiden välinen vuorovaikutus: lasten osallistumisoikeuden toteuttaminen (yksilö- ja ryhmätasolla), koulun sekä opiskeluhuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon yksilöllinen tuki, yhteisöllinen opiskeluhuolto
2. Lapsen ja koulun työntekijöiden välinen vuorovaikutus (lapsen kohtaaminen): lasten osallistumisoikeuden toteuttaminen (yksilö- ja ryhmätasolla), koulun työntekijöiden tuki työlleen, toimintatapojen ja -kulttuurin sekä arvojen ja asenteiden tasolla tehtävät muutokset (inkluusio)
3. Huoltajien kasvatusta ja huolenpito: sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut perheelle, kodin ja koulun välinen yhteistyö, lapsen osallistumisoikeuden toteuttaminen
4. Lapsen toimintakyky ja motivaatio: koulun sekä opiskeluhuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon yksilöllinen tuki, lapsen osallistumisoikeuden toteuttaminen, kodin ja koulun välinen yhteistyö